

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การใช้แมลงผสมเกสรเพื่อเพิ่มผลผลิตพืช เป็นวิธีหนึ่งที่มีความสำคัญเพราะพืชเศรษฐกิจทางการเกษตรหลายชนิด แม้จะมีการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี มีการเจริญเติบโต แข็งแรง และออกดอกเต็มต้น หากไม่มีแมลงช่วยผสมเกสร ผลผลิตพืชจะได้รับเพียงบางส่วน หรืออาจจะไม่ได้รับผลผลิตเลย นอกจากนี้ ผลผลิตพืชหลายชนิดที่มีการผสมเกสร ไม่เต็มที ผลผลิตที่ได้รับก็จะบิดเบี้ยวไม่สมบูรณ์ และไม่มีคุณภาพ สภาพเช่นนี้เป็นปัญหาที่เกษตรกรประสบอยู่เป็นประจำ การใช้แมลงผสมเกสรเพื่อเพิ่มผลผลิตพืชทางการเกษตร จึงมีความจำเป็นและเป็นที่ยอมรับของประเทศต่างๆ ทั่วโลกว่าได้ผลดี สามารถเพิ่มผลผลิตพืช ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับประเทศไทยในปัจจุบัน ในภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยจะมีการเลี้ยงชันโรงเพื่อใช้ประโยชน์ในการช่วยผสมเกสรเงาะ ลำไย และทุเรียน ให้ได้รับผลผลิตไม่ผลเพิ่มขึ้น รูปแบบการเลี้ยงชันโรงของเกษตรกร จะเลี้ยงชันโรงในกล่องไม้เพื่อให้ชันโรง จะเลี้ยงชันโรงเพื่อช่วยผสมเกสรพืชของตนเอง และรับจ้างเกษตรกรชาวสวนรายอื่นในการช่วยผสมเกสรพืชด้วย นอกจากนี้ยังได้รับผลิตภัณฑ์จากชันโรงได้แก่ น้ำผึ้งชันโรง และชันจากชันโรง ยังสามารถจำหน่ายได้อีกด้วย รวมไปถึงการจำหน่ายรังชันโรงเพื่อให้เกษตรกรไปใช้ผสมเกสรหรือขยายพันธุ์ต่อไป

การฝึกอบรมอาชีพการเกษตร เป็นการส่งเสริมการเกษตรวิธีหนึ่ง ที่จะช่วยสนับสนุนให้เกษตรกรได้พัฒนาความรู้ ความชำนาญ และความสามารถในการประกอบอาชีพการเกษตรให้มีประสิทธิภาพในการผลิตเพิ่มขึ้น รวมทั้งอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้เกษตรกร โดยเกษตรกรจะได้เรียนรู้หลักการและขั้นตอนวิธีการปฏิบัติเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างละเอียด รวมถึงมีเวลาสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีโอกาสฝึกฝน ทดลองปฏิบัติเกี่ยวกับกรรมวิธีที่แนะนำ จนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ด้วยตนเองอย่างถูกต้อง และเข้าใจเหตุผลในการปฏิบัติ

โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรเฉพาะด้าน หลักสูตรการเลี้ยงชันโรงเพื่อการเกษตร เป็นโครงการที่ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี (ผึ้ง) ได้รับการอนุมัติงบประมาณจากกรมส่งเสริมการเกษตรให้ดำเนินการส่งเสริมการเลี้ยงชันโรงให้กับเกษตรกร

เพื่อให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปพัฒนาอาชีพของตนเอง ทำให้ผลผลิตไม้ผลที่ได้มีปริมาณ และคุณภาพเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการฝึกอบรมดังกล่าวได้เสร็จสิ้นลง จึงต้องมีการประเมินผลการฝึกอบรมฯ เพื่อให้ทราบถึงความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการฝึกอบรม ความรู้ที่เกษตรกรได้รับ ความคิดเห็นของเกษตรกร การนำไปปฏิบัติของเกษตรกร รวมไปถึงข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการฝึกอบรม เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาการส่งเสริมการเลี้ยงชันโรง และนำผลการศึกษาวิจัยไปเป็นข้อมูลในการกำหนดยุทธศาสตร์การเกษตรและวางแผนส่งเสริมการเลี้ยงชันโรงเพื่อผสมผสานเพิ่มผลผลิตของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดจันทบุรี (ฝััง) ต่อไป

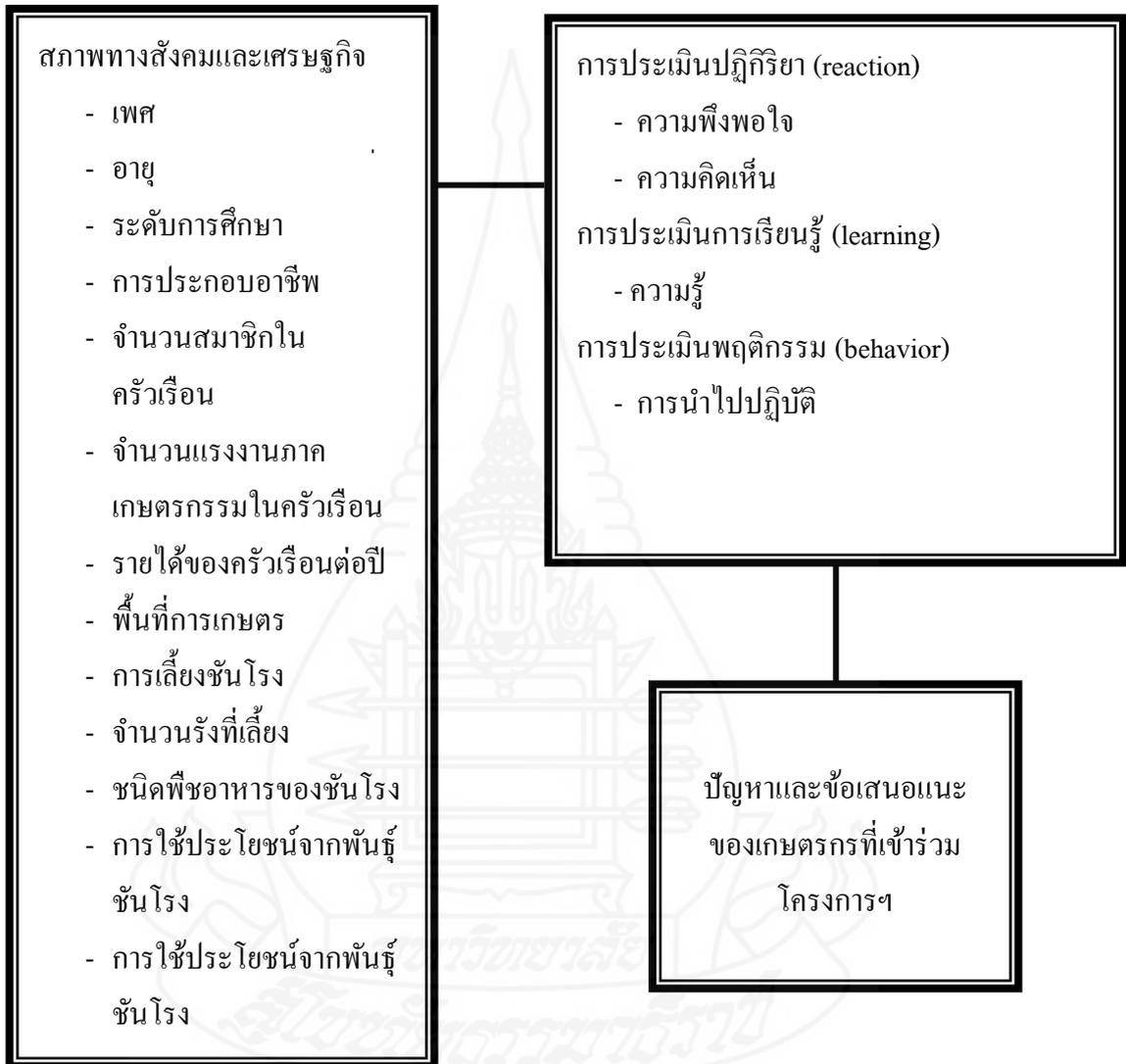
2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้ารับการอบรม
- 2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการอบรมของเกษตรกรที่เข้ารับการอบรม
- 2.3 เพื่อศึกษาความรู้ของเกษตรกรที่เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงชันโรงหลังจากเข้าร่วมโครงการ
- 2.4 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรที่เข้ารับการอบรมต่อการเลี้ยงชันโรง
- 2.5 เพื่อศึกษาการนำไปปฏิบัติของเกษตรกรที่เข้ารับการอบรมหลังจากเข้ารับการอบรม
- 2.6 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการของเกษตรกรที่เข้ารับการอบรม

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ จะทำการประเมินผลการฝึกอบรม โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรเฉพาะด้าน หลักสูตรการเลี้ยงชันโรงเพื่อการเกษตร ปี 2556 ของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี (ฝััง) โดยใช้รูปแบบการประเมินประสิทธิผลของการอบรม เคิร์กแพททริก (Kirkpatrick) ในประเด็นความพึงพอใจของเกษตรกร ความรู้ของเกษตรกร ความคิดเห็นของเกษตรกร และการนำไปปฏิบัติของเกษตรกร จึงกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

การประเมินผลการฝึกอบรม โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรเฉพาะด้าน
หลักสูตรการเลี้ยงชันโรงเพื่อการเกษตร ปี 2556
ของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี (ฝั่ง)

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลการดำเนิน โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตรเฉพาะด้าน หลักสูตรการเลี้ยงชันโรงเพื่อการเกษตร ปี 2556 ของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนา อาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี (ผึ่ง) ซึ่งมีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ที่ศึกษาจากเกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี และตราด

4.2 ขอบเขตเชิงเวลา ศึกษาจากเกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมในปี 2556 โดยเก็บ ข้อมูลในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม 2557

4.3 ขอบเขตเชิงเนื้อหาประเมินผลการฝึกอบรมโดยใช้รูปแบบการประเมิน ประสิทธิภาพของการอบรม เคิร์กแพททริก (Kirkpatrick) ในประเด็นต่อไปนี้

4.3.1 การประเมินปฏิกิริยา (reaction) ในด้านความพึงพอใจ และความคิดเห็น ของเกษตรกร

4.3.2 การประเมินการเรียนรู้ (learning) ในด้านความรู้ของเกษตรกร

4.3.3 การประเมินพฤติกรรม (behavior) ในด้านการนำไปปฏิบัติของเกษตรกร

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การประเมินผลการฝึกอบรม หมายถึง การดำเนินการเพื่อทราบข้อมูลกลับว่า เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมตาม โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรเฉพาะด้าน หลักสูตรการเลี้ยงชันโรงเพื่อการเกษตร ปี 2556 ประสบผลสำเร็จ หรือล้มเหลว และต้องปรับปรุง ส่วนใดบ้าง สมควรจะขยายผลโครงการหรือไม่ โดยรูปแบบของการประเมินผลการฝึกอบรมจะใช้ วิธีประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นการฝึกอบรมแล้ว

5.2 ชันโรง หมายถึง ผีชนิดหนึ่งที่ไม่มีเหล็กใน มีคุณสมบัติในการช่วยผสมเกสรพืช เพื่อเพิ่มผลผลิต

5.3 การเลี้ยงชันโรงเพื่อการเกษตร หมายถึง การเลี้ยงชันโรงเพื่อการผสมเกสรเพิ่ม ผลผลิตทางการเกษตร

5.4 ความพึงพอใจของเกษตรกร หมายถึง ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้ารับการ ฝึกอบรมตาม โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรเฉพาะด้าน หลักสูตรการเลี้ยงชันโรงเพื่อ

การเกษตร ปี 2556 ของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี (ผึ่ง) หลังจากเข้ารับการอบรม ในด้านวิชาการ ด้านเอกสารประกอบการอบรม ด้านสภาพแวดล้อม และด้านหลักสูตร

5.5 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการเลี้ยงชันโรง หมายถึงความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมตามโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรเฉพาะด้าน หลักสูตรการเลี้ยงชันโรงเพื่อการเกษตร ปี 2556 ของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี (ผึ่ง)

5.6 ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการเลี้ยงชันโรง หมายถึงความคิดเห็นของเกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมตามโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรเฉพาะด้าน หลักสูตรการเลี้ยงชันโรงเพื่อการเกษตร ปี 2556 ของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี (ผึ่ง) ต่อการเลี้ยงชันโรง

5.7 การนำไปปฏิบัติของเกษตรกร หมายถึง การนำเทคโนโลยีการใช้ชันโรงไปปฏิบัติของเกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมตามโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรเฉพาะด้าน หลักสูตรการเลี้ยงชันโรงเพื่อการเกษตร ปี 2556 ของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี (ผึ่ง)

5.8 รายได้ทางการเกษตรของครัวเรือนต่อปี หมายถึง รายได้จากการทำการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมตามโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรเฉพาะด้าน หลักสูตรการเลี้ยงชันโรงเพื่อการเกษตร ปี 2556 ของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี (ผึ่ง) ต่อปี

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 รับทราบข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อนำไปพัฒนาการฝึกอบรมในโครงการส่งเสริมการเกษตรของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี (ผึ่ง) ต่อไปได้

6.2 ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดจันทบุรี (ผึ่ง) สามารถนำข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยไปใช้ในการวางแผนการส่งเสริมการเลี้ยงชันโรงได้

6.3 ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรเฉพาะด้านในอนาคต หรือโครงการส่งเสริมการเกษตรอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงของกรมส่งเสริมการเกษตรต่อไปได้